

LEDENA KOMEDIJA

PREMIJERE

Marin Držić, *Arkulin*

RAZGOVOR

Redatelj: Krešimir Dolencić

TEMAT

58. dubrovačke ljetne igre

FESTIVAL

Premijera: 20. kolovoza 2007.

S POVODOM

NOVO O

STAROM

MEĐUNARODNA

SCENA

ESEJ

TEORIJA

VOX

HISTRIONIS

NOVE

KNJIGE

DRAMA

Očekivanja publike, stručne i šire, pred ovogodišnju premijeru *Arkulina*, bila su uvelike motivirana radozna lošču. Trebao se uprizoriti jedan do sada gotovo nepoznat Držić, postavljen samo jedanput u režiji Ivice Kunčevića u dubrovačkom Kazalištu Marina Držića 1998. g., komad koji k tome, prema dosadašnjim tumačenjima, ne ide u red reprezentativnih, često čitanih i izvođenih, dakle živih Držićevih djela. No, kako neka djela mogu biti i nepravedno zapostavljena, tako se uprava Dubrovačkih ljetnih igara, vjerujući da ima dovoljno kvalitetnog materijala za dobru predstavu, odlučila na potez koji se pokazao ne samo dobrim i uspješnim nego je i potaknuo na uistinu aktivniji pristup onom dijelu Držićeva opusa koji je još uvijek neiskorišten, uspavan, kao na čekanju s oznakom: manja, nedovršena, fragmentarna djela. A od njih se, odbacivši oklijevanja i predrasude, doista mogu napraviti dobre predstave i obogatiti spoznaje o vlastitoj književnosti.

Riječ je o komediji koja je samo naoko nastanjena odgovarajućim i ustaljenim likovima, a ni teme kojima

se bavi nisu samo Držiću suvremene nego su i svestremene, u smislu vrijednosti ovog teksta kao umjetničkog djela – piščeve hiperbolizacije i naturalizma, kojom uvelike anticipira buduće književne tendencije, uspijevajući pritom zadržati i naznake renesansnog realizma. Samo što zrcalo ovoga puta namjerno pokazuje predimenzioniran i izobličen odraz. Od plautovske matrice pogotovo odstupa rasplet radnje, pojavom Negromanta, očekivanog, ali obrnutog *deus ex machina*, koji kao da je došao iz neke dvadesetostoljetne negativne utopije. Taj je nenadani obrat, ali i dovođenje u pitanje svijui i svega na sceni, danas zanimljiv i intrigantan čitateljski, a jednako toliko, ili još jedanput toliko, i redateljski, odnosno kazališno. *Arkulin* je, kako znamo, jer o komadu se prije premijere puno govorilo, nedovršen, i to na pomalo neobičan način. Nedostaje mu početak prvog čina i obvezni prolog, koji je redatelj nadopisao, što mu je dalo izvrsnu priliku za uvođenje držićeviskih rečenica s aluzijama na današnjicu. No puno je upitniji kraj, odnosno rasplet, koji formalno jest dovršen, ali se zbog niza spo-

Predrag Vušović

menutih atipičnosti s pravom može nagađati o Držićevoj nesprenosti na pokazivanje i objelodanjanje takva djela, a o eventualnom uprizorivanju da i ne govorimo. Kao da ga je napisao za sebe, za svoje poimanje svijeta, komedije, teatra, za sebe i za budućnost koja će pronaći neobjavljene i izgubljene rukopise. Bio je to, čini se, osobni književni eksperiment.

Događa se, kako Vidrinoj komediji i dolikuje, u Gradu, i to na trgu, pa je nadopisani prolog opravdao i sve prisutne reference na današnje dubrovačke trgovce – dograđene, pregrađene, nagrdene i komercijalizirane. Stoga je kapelica pretvorena u tovjernu, dodatni prozori na fasadama nevješto su probijeni, a kuće nezaobilazno "ukrašene" klima-uređajima. Na sceni je, možda kao i pozitivni simbolički antipod, sve vrijeme prisutan i sta-

rinski dubrovački komin. U prvom je redu vizualna atrakcija, a njime je redatelj maštovito aktivirao jedan dio scene i tako dobio novi prostor koji mu je poslužio kao spona za komunikaciju s publikom tijekom prologa *Arkulinove* godišnjice Milice.

Za razliku od *Dunda Maroja* ili *Skupa*, svi su likovi u *Arkulinu* za nekoliko potencija naturalističniji, odnosno drastičniji, kao da je Držić svoju uobičajenu kritičnost namjerno slabije zaognuo ustaljenim poetičkim pravilima i komediografskim navadama.

Arkulin, hvalisavi, škrti skorojević, uvelike zahvaljujući vrsnoj interpretaciji Predraga Vušovića, u Dolenčićevoj režiji osvaja zapravo simpatije publike, jer iako su sva njegova hvastanja tobožnja, a cilj jasan i motiviran škrtišću, pored puno prepređenije, lukavije i iskvari-

PREMIJERE
RAZGOVOR
TEMAT
FESTIVAL
S POVODOM
NOVO O
STAROM

58. dubrovačka ljetna igra
58th Dubrovnik Summer Festival
2022
Hrvatska Croatia

apbkonstaz **INA**

FESTIVALSKI DRAMSKI ANSAMBL
FESTIVAL DRAMA ENSEMBLE

Marin Držić

ARKULIN

Krešimir Dolencić
redatelj / director

Park umjetnička škola
Art School Park

20., 22., 23., 24. kolovoza 20. 22. 23. 24 August
21.30 09:30 pm

Marin Držić
ARKULIN

Redatelj / Director: Krešimir Dolencić
Scenografija / Set Designer: Daria Jandrić
Kostimografija / Costume Designer: Daria Dujčić
Koreograf / Choreographer: Milica Hlad
Skripta / Original music: Stanko Jusičić
Bryte / Light Designer: Dora Šušter
Intendant / Stage Manager: Željko Tadić
Lektor / Language Advisor: Milla Martinić
Asistentica scenografije / Assistant to Set Designer: Mila Hlad
Asistentica kostimografije / Assistant to Costume Designer: Irena Medvedić
Asistent odbojivača / Assistant to Light Designer: Miroslav Šević
Asistent redatelj / Assistant Director: Anja Vlahović

Uloge / Dramatis Personae

Arkulin: Prodrag Vuković
Vlah-Kučivrat: Miro Martinić
Milica: Mila Hlad
Milica: Srđana Šimunović
Ančica: Perica Martinović
Lopudžin: Vukleš: Milla Hlad
Mlad: Dorian Vidić
Vukava: Milla Prodrag Kocićević
Negromant: The Magician: Irena Hladin
Kušeljan: The man from Kušelj: Milla Hlad
Gek - Albaner: The Greek - Albanian: Miro Kovač
Kraljević: The Countess: Iva Milić

Glazbenici / Musicians

Glas: udaraljke / Vokal, percusioni: Misa Grigi
Klasični gitar: Oskarić gitar: Jov Vuković
Pisla / Pile: Zarko Hladinović
Vokalni / Vokal: Irena Hladin
Sve glave / Bass gitar: Stanko Jusičić

Nikša Kušelj, Branimir Vidić, Perica Martinović

MEĐUNARODNA
SCENA je rodbine i zaručnika toliko žudene udovice Ančice do-
ma se zapravo bezazlenim. Tomu treba pribrojiti podjeti-
niju zaljubljenost starca, koja Arkulina ipak vraća plau-
tovskoj matrici, i čini ga još smješnijim, naivnijim i nez-
bilnijim.

HISTRIONIS Pomagači urote rodbine i zaručnika koji Ančicu žele
ne samo udati bez miraza nego i iskamčiti od sirotog,
ali skrtog Arkulina i kontradotu od 100 dukata, su zbog
dinara na sve spremna spletkarica Vukava, odnosno
uvijek izvrsna Milka Podrug Kokotović, te Kotoranin.
Njegov je lik interpretirao Nikša Butjter, s odmjerenom
lukavošću i lakovjernošću sitnog spletkara, a uz Marića,
zaručnika mlade udovice, koji će je se bez razmišljanja
odreći dobije li svoj udio u kontradoti, čine trijadu koja i
realistično i donekle groteskno prikazuje mračniju stru-
nu dubrovačkih, odnosno mediteranskih trgova. I ne sa-
mo za Držićeva vremena.

Nadalje, tu je i vrlo uspjele par sluga – Vlah Kučivrat
Mara Martinovića te živa i prpošna godišnjica Milica
Srđane Šimunović, čijim prologom, u živoj komunikaciji
s publikom i s pokojom duhovitom namjernom impro-
vizacijom, započinje događanje *Arkulina*. No iako je Mili-
ca na sceni često prisutna, iako ona ukratko najavljuje

radnju i pozdravlja okupljene, ni ona ni Vlah Kučivrat ni-
su dramaturški pandani Pometu i Petrunjeli. Sluge u
Arkulinu ne pokreću i ne vladaju radnjom, nema tu nad-
moćnog i samosvjesnog Pometova makijavelizma i ne-
uništivoga renesansnog optimizma, ovdje se sili pok-
rava kada dođe, zlu se bremenu ne akomodava da bi ga
se okrenulo u svoju korist. Silnice ove ledene komedije
to jednostavno ne dopuštaju.

Uz nosivu Arkulinovu ulogu, u predstavi su među naj-
dojmljivijima, zbog karikiranosti, naglašene stilizacije i
komike koja iz svega toga proizlazi, bili Viciulin Lopuda-
nin Nikša Kušelj i Ančica Perice Martinović. Tu pam-
tljivost ponajviše možemo zahvaliti redateljskoj viziji tih
dvaju likova, kojoj su glumci savršeno odgovorili, svoj-
ma do krajnosti, ali ne i preko ruba izraženim stilizaci-
jama – ona kao ne odveć promišljena, ali ipak jako
koristoljubiva koketa tipa Marilyn Monroe, a on u maniri
junačine iz crtanog filma, s dobro uhodanim lajtmoti-
vom u ponašanju na sceni.

I konačno, Negromant. Podmukli se ljudski pir odvi-
ja sve dok ne izazove srdžbu Velikog Meštra, onoga za
kojega se čini da vlada situacijom, možda i Držićevim
kreativnim univerzumom. Negromant dolazi da rasplet

PREMIJERE

RAZGOVOR

TEMAT

FESTIVAL

S POVODOM

NOVO O

STAROM

MEĐUNARODNA

SCENA

ESEJ

TEORIJA

VOX

HISTRIONIS

NOVE

KNJIGE

DRAMA

radnju dovedenu do klimaksa, ali i da zaledi kraj, konačno rješenje i rasplet pitanjem: Tko je uopće tko u ovoj priči, u ovom *theatrumu (mundi)*?

Pojava Negromanta na scenu izvlači pitanje, i to toliko očito da u tom finalnom trenutku stavlja u drugi plan sve osobe na sceni: Tko je gospodar igre?, kako će lijepo svoj tekst o *Arkulinu* podnasloviti Slobodan Prosperov Novak u *Planetu Držić*.

Pitanje se vrlo lako sa sudionika scenskog zbivanja proteže na puno šire kontekste, prelazi okvire pozornice i kazališta.

U Dolenčičevoj predstavi *Negromanta* je utjelovio Frane Perišin, stvorivši lik blaziranog opsjenara kojega je teško definirati unutar kategorija dobra i zla.

On dolazi u takozvanu, vrlo upitnu pomoć prvo Arkulinu, a kad se ovaj pokaže isuviše konkretnim i ovozemaljskim likom za upuštanje u negromancije, bez ikak-

ve naknade staje na stranu gramzive svojte udovice Ančice te privoljeva Arkulina, koji je, prestrašen sumnjivim rabotama, odustao od njegova umijeća, da protiv svoje volje pristane na sve ono čemu se opire tijekom cijeloga komada – na Ančicu bez miraza i to uz cijenu od 100 dukata kontradote. To postiže ukravši mu identitet pa taj potez zapravo relativizira Arkulinovu škrtost i naglašava sve nelijepo osobine ostalih likova koji mu čine protutežu.

Sa silnicama (scenske) moći mogla bi se povezati i finalna pojava Grka-Albaneza, očito alegorije smrti, koja Arkulina zaobilazi, ostavljajući ga na prividnom životu, bez slobode, bez njegova dotadašnjeg identiteta.

Negromant je u ovom komadu iznimno bitan i zanimljiv lik, njegovo tumačenje, uz već postojeća u literaturi, zavređuje poseban prostor, kao i dovođenje u vezu s pojmom negromancije kod Držića uopće. Žanrovska kla-

Nikša Kušelj, Branimir Vidić, Nikša Butijer, Frane Perišin, Perica Martinović

Maro Martinović, Srdana Šimunović

Perica Martinović

sifikacija cijeloga komada također zahtjeva pomniju analizu pa bismo se mogli nadati da će interpretacija u skoroj budućnosti biti još, pogotovo s obzirom na sljedeću, Držićevu godinu, i da će se onda ovo djelo moći dodatno valorizirati, jer mu je češće scensko uprizorivanje jednako potrebno kao i daljnja književno-povijesna i teorijska klasifikacija.

U odnosu na sam tekst i na sve znanstvene tekstove o tekstu, Dolenčić je uspješno, zanimljivo i prilično točno postavio ovaj intrigantni i neobični komad, pročitavši ga ne toliko kao crnu, koliko surovu komediju, prateći vjerno hiperboličku Držićevu nakanu gotovo grotesknog prikazivanja ljudske prirode, komediju čiji je kraj leden i upitan, a zbog svog (namjerno) ne posve definiranog odgovora ostavlja i gorak okus nesigurnosti kod publike.